

ségű, szélességű és betöltésű árkok hálózata mellett a szerves anyagú járófelület itt is jelentkezett. A 3–10. sz. szelvényekkel a magtárépület pincéiben végezhetünk szondázó kutatást, ahol korábban csak az 1980-as évek végén ásott két árkot Tamási Judit. A pincék járósíntjének megállapítása mellett eredményeket értünk el a falak alapozása, a két pincerész közötti lépcső tisztázása és a talajvíz szintje tekintetében is. Feltártunk továbbá egy újkori pálinkafőzőt és egy a falak alá befutó barna, agyagos réteget is.

A 11. sz. szelvény a most elbontott szülőotthon udvari épülete alatti pince kiemelt gödre lett, ahol kiderült, hogy a pince ásásakor egy több komplett kályhát tartalmazó hulladékgödröt vágtak el. A 12. sz. szelvényt a középkori pincegádor 1999-ben megtalált nyomai alapján a lejáró tisztázására nyitottuk. Nem lehetett mindent a szükséges mértékben tisztázni, de az kiderült, hogy a pincelejáróra merőlegesen is fut egy fal, ami egy korábbi, vagy egy még összetettebb konstrukció része lehetett. Az É-i utcafront mentén nyitott 13. sz. szelvényben már nem találtunk egyértelműen a rezidenciához köthető jelenséget, viszont megjelent az Árpád-kor.

A 14. sz. szelvény eredménye egyebek mellett a magtár ÉNy-i sarkából induló 2 falcsorbázat volt, melyek az 1999-ben kicsit keletebbre lelt téglasorokkal együtt kb. kiadják egy tervezett, de soha meg nem épült csatlakozó épületszárny(?) vonalait. A 15. és 16. sz. szelvény a magtár déli, ill. északi előterében kb. fele részben húzódtott. A déliben egy bronzkori kerámiát is tartalmazó réteg mellett egy felében megmaradt Árpád-kori kemen-ce és számos faragott követ tartalmazó téglatormelékes sávalapozások érdemelnek említést. A 12. sz. szelvény két oldalán nyitott 17. és 18. szelvényekkel az egykori ebédlőpalotához hozzáépített udvari loggia tartópillé-reinek alapjait sikerült teljes felületben és mélységben tisztázni. Az egykori barokk pincelejárót a feltárás során elbontottuk, azonban a hiányzó pillérből már ez alatt sem maradt semmi, annak építése során a pillért az al-talajig kitermelték.

Az 1. és 2. sz. szelvény közötti rész feltárására nyitott 19. és 19/a szelvényekben egy kör alakú földbástya leégett nyomait sikerült dokumentálnunk: árokba állított facölöpök agyaggal kitapasztva alkották azt a véd-művet, melyet feltehetően az 1550-es évek belháború-i során utólag létesítettek, s mely a rezidencia ostroma-kor pusztulhatott el. A feltárásból eddig 5 különböző mé-retű ágyúgolyó és egyéb hadieszközök kerültek elő. E szel-vényekben és a tőlük É-ra nyitott 20. számúban a 2. szel-vényben talált árkok és felületek folytatódtak. A 20. sz. szelvény érdemi kibontására nem jutott lehetőség.

A magtár Ny-i végében a 21. sz. szelvényben előke-rült egy L alakú falszakasz két legalsó téglasora, melyek elhelyezkedésük és jellegük alapján valószínűleg annak a Ny-i palotaszárnynak a lezárását jelentik, melyet 1999-ben és 2002-ben a szülőotthon alatt és annak udvarán szondázásokkal már részben megismertünk. E mostani lelet megerősíti azt az elképzelést, hogy az épületszárny

É-i vége K felé befordul, s felmenő falában valószínűleg csatlakozott is valamilyen formában az ebédlőpalotá-hoz. E szelvényvel lett teljes annak a gödörnek feltára-sa is, melyből a 16. sz. eleji címeres, mázas és mázatlan darabok alkotta kályhák előkerültek. Noha a recens pin-cével elvitt rész kiterjedése ismeretlen, még így is csak-nem teljes kályhák előkerülésével számolhatunk.

Végezetül: a szülőotthontól É-ra, annak egykori kert-jében, valamint az egykori aszfaltos bekötőút elejére ki-terjedő 21. sz. szelvényben előkerült annak a cölöpsor-nak az árka és lyuksora, melyet nagy felületben 2002-ben a magtártól É-ra sikerült rögzíteni. A mostani felü-letben azonban az árok 2–2,5 m mélysége is kiderült, mivel itt a területen eddig nem került sor olyan mérté-kű tereprendezésre, mint a magtár előterében.

Az épület falkutatását és a faragott kőanyag felmé-rését Székér György végezte a régészeti feltárással pár-huzamosan. Ennek keretében sor került az álló épület-részek térszkenneres felmérésére és dokumentálására is. Az eddigi feltárások során előkerült régészeti lelet-anyag restaurálása teljes egészében elkészült.

VIRÁGOS GÁBOR

276. Nyíregyháza-Császárszállás, Butyka

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B

2005. április 5–12. között előzetes régészeti feltárást vé-geztünk az M3 autópálya tervezett nyomvonalába eső 138. sz. lelőhelyen a 235+435–235+545 km közötti sza-kaszon. A lelőhely a császárszállási vasútállomástól D-re fekvő dombháton található. Északon egy laposabban fekvő, náddal benőtt, vizenyős rész, D-en pedig a Nagy-kállóra vezető, Ny–K irányú földút határolja.

A 2002. és 2003. évi terepbejáráson a Butykaról Nagy-kállóra vezető földút szögletében kevés őskori, császárkori és Árpád-kori cserepet gyűjtöttek a Jósa András Múzeum régészei. A leletek a lejtő közepe táján jelentkeztek.

A kb. 3200 m²-nyi kutatott területen kisszámú, jól látható, szürkésbarna, illetve néhány rosszul észlelhető, világosbarna folt jelentkezett. Régészeti jelenségnek 1 árok és 2 gödör bizonyult. Az árokból két darab kézzel formált, őskori (bronzkori) kerámiatöredék került elő. A két gödör leletanyagot nem tartalmazott. Az árokkal megegyező be-töltésük alapján feltehetően azzal egykorúak.

Munkatársak: Almássy Katalin, Pintye Gábor régé-szek és Gábor Tamás rajzoló.

SCHOLTZ RÓBERT

277. Nyíregyháza-Császárszállás, Dohányszárító

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B, LT, Sza, Á

2005. április 6. és május 19. között végeztük a megelőző régészeti feltárást az M3 autópálya 144. sz. lelőhelyén, ami egy É–D irányú dombhát. A régészeti munkálatok 12 064 m² területet érintettek, a lelőhelynek csak a nyomvonalba eső részét. A lelőhely feltehetően min-den irányban tovább folytatódik.

A kutatás során 2 őskori árkot, 37 őskori gödröt, 2 őskori házat, 1 őskori sütőkemencét, 8 kora bronzkori gödröt, 4 késő vaskori gödröt, 4 késő vaskori házat, 5 késő vaskori cölöplyukat, 4 császárkori árkot, 60 császárkori gödröt, 5 császárkori házat, 5 császárkori kemencét, 4 császárkori cölöplyukat, 1 Árpád-kori házat, 4 Árpád-kori kemencét, 1 kérdéses korú árkot, 1 kérdéses korú körárok-szakaszt, 87 kérdéses korú gödröt, 2 kérdéses korú házat és 5 kérdéses korú kemencét tártunk fel.

A leletanyag tekintélyes részét a vaskori és császárkori kerámia teszi ki. Kiemelkedő fontosságú a kora bronzkori Nyírség-kultúra több kiegészíthető edénye, míg a császárkorból egy amfora fültöredéke érdemel külön említést.

A leletanyag a Jósa András Múzeumba került.

Munkatársak: Nagy Márta, Scholtz Róbert régészek, Király József, Gábor Tamás, Svéda Csaba rajzolók és Bocz Péter régésztechnikus.

PINTYE GÁBOR

278. Nyíregyháza-Császárszállás, Érpataki-főfolyás Ny-i part

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) **Ő, Sza**

2005. április 13. és május 23. között végeztük az M3 autópálya építését megelőző feltárást a 135. sz. lelőhelyen. 2002 októberében és 2003 márciusában a terepbejárás során ezen a lelőhelyen bronzkori és császárkori cserepek kerültek elő. A 2567 m²-nyi feltárt területen az egykori települést É-ről mély, vízjárta rész, K-ről az egykori vízfolyás – jelenleg az Érpataki-főfolyás – határolta. Maga a lelőhely a Ny–K irányú dombhát É-i lankásabb oldalán jelentkezett. Az objektumok a terület déli felén sűrűsödtek, így vélhetően az egykori – a 136. sz. lelőhelyen összpontosuló – császárkori település É-i szélét sikerült megfognunk. A vízközeli, laposabb részeken csak elszórtan találtunk egy-két árkot és gödröt.

Összesen 110 objektumot tártunk fel. Túlnyomó többségük (89) különböző méretű, egyenes vagy ívelt oldalú, méhkas alakú gödör. További 2 házalapot, 2 szabadtéri kemencét, 2 gödörbokrot és 13 kerítő, ill. vízelvezető árkot sikerült még feltárnunk. Az objektumok túlnyomó többségének leletanyagát a szürke és téglaszínű korongolt kerámia, kézzel formált durva edények töredékei és igen nagy mennyiségű, esetenként égett állatcsont alkotta. Őskori leletanyagot 1 gödörben sikerült dokumentálnunk. Nem volt leletanyag 24 gödörben, 1 gödörbokorban és 5 árokban.

Munkatársak: Nagy Márta régész, Kiss László, Gábor Tamás és Svéda Csaba rajzolók.

SCHOLTZ RÓBERT

279. Nyíregyháza-Császárszállás, Gerda-tanya

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) **B, Sza**

2005. május 1. és július 1. között megelőző régészeti feltárást végeztünk az M3 autópálya építéséhez kap-

csolódó 4. sz. út korrekciójára eső 136 sz. lelőhelyen. A 2002. és 2003. évi terepbejárások során bronzkori, vaskori és népvándorlás kori cserepeket gyűjtöttünk. A közelítőleg É–D-i dombvonulaton húzódó lelőhelyet mindössze egy faszor választja el a 135. számútól, vagyis valószínűleg összetartoznak. Viszonyuk a feltárást során lett egyértelműbb. Az objektumok két részen csoportosultak, egy kisebb és egy nagyobb dombhoz kötődően. Az É-i csoport közepén húzódott a faszor, ezért É-i fele a 135., a déli a 136. lelőhelyszámot kapta. Egy ritkább rész után következik a déli csoport, amelyik főleg a Ny–K irányú dombhát déli lankásabb oldalán jelentkezett. Feltűnő, hogy egészen a mély részben, a jelenleg már vizes területen is voltak gödrök, árok. Ezt a déli végét a lelőhelynek sajnos a kivitelezés közben megbolygatták.

A kutatott 16 394 m²-en 455 objektumot tártunk fel, melyek túlnyomó többsége különböző méretű, egyenes vagy ívelt oldalú, méhkas alakú gödör. A településeket árok és árokszakaszok tagolják. Néhány házat és kemencét is feltártunk. Az objektumok közül 3 közelebbről nem meghatározható őskori, 6 bronzkori. Figyelemre méltó a Gáva-kultúra háza. Ugyanerre a korszakra kelteztünk további 48 objektumot. A legsűrűbb település a császárkori volt: 3 ház, 172 gödör, 2 árok, 1 kemence, 1 gödörbokor és egy „gödörhulla” tartozott ide. Ez utóbbi fölött még egy kemence is volt. A legdélebbi és legvizezebb részen került elő egy kisebb(?) népvándorlás kori település 1 gödre és 4 egymás mellett lévő háza.

Az objektumok túlnyomó többségének leletanyagát a szürke és téglaszínű korongolt kerámia, kézzel formált durva edények töredékei és igen nagy mennyiségű állatcsont alkotta.

A leletanyag a Jósa András Múzeumba került.

Munkatársak: Babolcsi Andrea, Gergely Balázs régészek; Gábor Tamás, Király József, Kiss László, Svéda Csaba, Tóth Róbert rajzolók; Bakos János, Bocz Péter technikusok; Mester Andrea gyűjteménykezelő.

ALMÁSSY KATALIN – ISTVÁNOVITS ESZTER –
NAGY MÁRTA – PINTYE GÁBOR – SCHOLTZ RÓBERT

280. Nyíregyháza-Császárszállás, Halomi-dűlő

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) **Sza**

Az M3 autópálya nyomvonalának terepbejárása során nem tudtuk egyértelműen eldönteni, hogy lelőhelyet találtunk-e, vagy sem, mert nagyon szórványosan és nagy területről gyűjtöttünk cserepeket. Csak a humuszolás során vettünk észre egy császárkori temetkezést. 2005. május 2–12. között végeztük el a 139. sz. lelőhely megelőző feltárást. A lelőhely egy É–D irányú homokos plató É-i nyúlványán fekszik. A feltárt 4098 m²-nyi területen előkerült császárkori temető Ny-i és K-i széle lezárt, de É-ra és D-re feltehetőleg folytatódnak a temetkezések. Összesen 39 objektumot bontottunk ki és dokumentáltunk. A temetkezések zöme rabolt volt.

